

Udskriftsdato: 22. december 2024

CIR1H nr 9112 af 11/02/2022 (Historisk)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Tiggeri (straffelovens § 197 - betleri)

Ministerium: Justitsministeriet

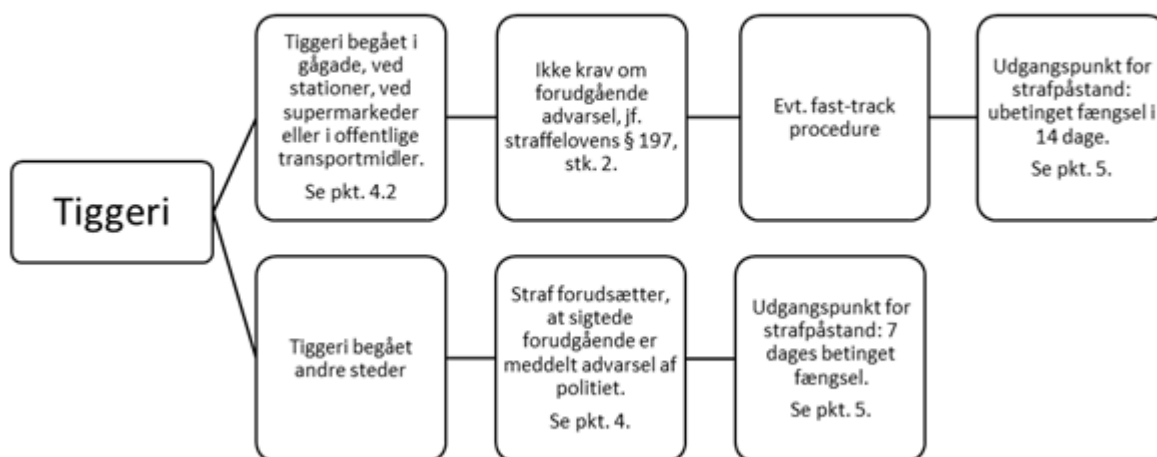
Journalnummer: CMS VB 8976

Senere ændringer til forskriften

CIR1H nr 9551 af 07/08/2024

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Tiggeri (straffelovens § 197 - betleri)

1. Overblik og tjekliste

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

Politiet og anklagemyndigheden skal være opmærksom på, om der er etableret en særlig fast track ordning i politikredsen for behandlingen af sager om tiggeri.

3. Forberedelse

Det skal overvejes, om der er grundlag for frihedsberøvelse og/eller udvisning.

Læs mere om administrativ udvisning og udvisning ved dom i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Udvisning og frakendelse af statsborgerskab ved dom, pkt. 2.3. og 4.

4. Jura

Efter straffelovens § 197, stk. 1, straffes den, der imod politiets advarsel gør sig skyldig i betleri (tiggeri), eller som tillader, at nogen under 18 år, der hører til hans husstand, betler (tigger), med fængsel indtil 6 måneder. Under formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Straf for tiggeri efter § 197, stk. 1, *1. led*, forudsætter, at den pågældende først er meddelt en advarsel af politiet.

Ved lov nr. 753 af 19. juni 2017 blev straffelovens § 197 ændret med henblik på at sætte ind over for utryghedsskabende tiggeri. Ved lovændringen udgik kravet om forudgående advarsel som betingelse for straf, når tiggeri sker i gågade, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler, jf. stk. 2. Samtidig blev straffen for utryghedsskabende tiggeri skærpet, idet det nu skal indgå som en skærpende omstændighed, at tiggeriet er begået de nævnte steder, jf. stk. 3.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen fra 2017, at der ved gågade forstås en butiksgade, der primært er indrettet til gående, idet biltrafik som udgangspunkt er forbudt, i det mindste i butikkernes åbningstid. Udtrykket omfatter ikke butiksgader i overdækkede butikcentre.

Ved stationer forstås ifølge forarbejderne togstationer, herunder stationer til letbaner (metro mv.), og rutebilstationer. En rutebilstation er det samme som en busterminal, dvs. et trafikalt knudepunkt med anlæg til at betjene forskellige buslinjer. Udtrykket omfatter ikke busstoppesteder, der ikke ligger i tilknytning til en togstation eller en rutebilstation. Ifølge forarbejderne omfatter lovændringen tiggeri, der foregår ”ved stationer”. Det betyder, at både tiggeri, der foregår på perroner, i stationsbygninger, ventesale, læskure mv., og tiggeri, der foregår på steder, der naturligt hører til stationen, herunder forpladser, busholdepladser og parkeringsarealer i tilknytning til stationen, er omfattet af bestemmelsen.

Ved offentlige transportmidler forstås transportmidler, der benyttes til offentlig personbefordring, herunder tog, letbaner, busser og færger. Lovændringen omfatter tiggeri, der foregår ”i offentlige transportmidler”. Tiggeri foregår ”i” et offentligt transportmiddel, når blot enten gerningsmanden eller en forurettet (en person, gerningsmanden henvender sig til) befinder sig inde i transportmidlet. Bestemmelsen omfatter også de tilfælde, hvor en gerningsmand, der befinder sig uden for transportmidlet (f.eks. en bus), henvender sig til en person, som befinder sig inde i transportmidlet. Bestemmelsen omfatter derimod ikke tilfælde, hvor både gerningsmanden og forurettede befinder sig uden for transportmidlet, medmindre forholdet falder under et af de øvrige led i bestemmelsen (”i gågader” eller ”ved stationer”).

Ved supermarkeder forstås en selvbetjeningsbutik, hvis primære sortiment er fødevarer og dagligvarer. Bestemmelsen omfatter alle egentlige butikker af en vis størrelse, der forhandler et bredt udvalg af både føde- og dagligvarer. Bestemmelsen omfatter derimod ikke kiosker og andre mindre salgssteder med et begrænset varesortiment. Supermarkeder, der er beliggende i et butikcenter, er også omfattet af bestemmelsen. Bestemmelsen omfatter tiggere ”i og ved” et supermarked. Det vil sige, at både tiggeri, der foregår inde i supermarkedet, og tiggeri, der foregår umiddelbart uden for supermarkedet eller på steder, der naturligt hører til supermarkedet, herunder parkeringspladser, er omfattet.

Der henvises til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1, i L 215 fremsat den 2. juni 2017 og ændringsforslag stillet den 14. juni 2017 til Folketingets 3. behandling.

4.1. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)

Lăcătuș-dommen

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol afsagde den 19. januar 2021 dom i sagen Lăcătuș mod Schweiz. Her var klageren blevet idømt en bøde med fængselsstraf for manglende betaling af i alt ni tilfælde af tiggeri på offentlig vej i Genève. Da hun ikke kunne betale bøden, var hun blevet frihedsberøvet i fem dage.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at Schweiz under de foreliggende omstændigheder havde krænket hendes ret til respekt for privatliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

I dommen udtalte Menneskerettighedsdomstolen bl.a., at den menneskelige værdighed, der er grundlaget for konventionens ånd, er alvorligt truet for en person, der ikke råder over tilstrækkelige midler til sit underhold, og at den pågældende ved at tigge vælger en særlig livsform for at overvinde en umenneskelig

og prekær situation. I sagen var det ubestridt, at klageren var meget fattig, analfabet og arbejdsløs, og at hun hverken modtog social bistand eller blev støttet af en tredjeperson. I denne situation havde tiggeri ifølge Menneskerettighedsdomstolen givet hende mulighed for at opnå indkomst og afhjælpe sin fattigdomssituation, og ved at forbyde tiggeri generelt og straffe hende havde de schweiziske myndigheder forhindret hende i at kontakte andre personer for at få hjælp, hvilket havde været en af hendes muligheder for at få opfyldt sine grundlæggende behov.

Højesterets dom af 2. februar 2022

Højesteret afsagde den 2. februar 2022 dom i en sag om utryghedsskabende betleri.

Sagen vedrørte en person T, der i en dom ved Østre Landsret var blevet idømt fængsel i 60 dage samt udvisning med et indrejseforbud i 6 år for et 3. gangstilmælde af betleri efter straffelovens § 197, stk. 1, jf. stk. 2 og 3, og et 1. gangstilmælde af indrejse i strid med et indrejseforbud, hvor formålet var at begå ny kriminalitet.

Højesteret udtalte, at straffen på fængsel i 60 dage i den konkrete sag var fastsat i overensstemmelse med tilkendegivelserne i forarbejderne og almindelige strafudmålingsprincipper, og at udvisning af T med indrejseforbud i 6 år ikke var i strid med de gældende regler for udvisning af EU-borgere.

Spørgsmålet var herefter, om det – navnlig i lyset af Lăcătuș-dommen – var i strid med T's rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, 8 eller 10, eller efter artikel 14 sammenholdt med disse bestemmelser at straffe T som sket ved landsrettens dom.

Højesteret udtalte, at der i Danmark er adgang til offentlig hjælp for personer i nød, og at personer, der opholder sig her i landet således vil have mulighed for at få opfyldt deres grundlæggende behov. Dette gælder også udlændinge, der ikke har ret til at opholde sig her i landet. Når der er en sådan adgang til offentlig hjælp i nødsituationer, var det efter Højesterets opfattelse usikkert, i hvilket omfang adgangen til at tigge er beskyttet efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 1.

Uanset dette foretog Højesteret en prøvelse af, om betingelserne efter artikel 8, stk. 2, for at foretage indgreb i retten til privatliv var opfyldt. Efter artikel 8, stk. 2, er et indgreb i udøvelsen af retten til privatliv kun berettiget, hvis det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund f.eks. for at forebygge uro og beskytte andres rettigheder. Højesteret fandt, at bestemmelsen i straffelovens § 197 var begrundet i legitime hensyn, og det måtte herefter bero på en proportionalitetsafvejning, om fængselsstraf for tiggeri ville udgøre en krænkelse af retten til privatliv.

Højesteret udtalte i den forbindelse, at der som nævnt i Danmark er adgang til offentlig hjælp for personer i nød, og at der derfor kun helt undtagelsesvist vil kunne forekomme ekstraordinære tilfælde, hvor den menneskelige værdighed er truet for en person som følge af, at den pågældende ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine grundlæggende behov. Sådanne ekstraordinære omstændigheder forelå ikke i T's sag, og den idømte straf var derfor ikke et uproportionalt indgreb i hans ret til privatliv, jf. artikel 8, stk. 2.

Højesteret fandt endvidere med samme begrundelse, at den idømte fængselsstraf ikke var et uproportionalt indgreb i T's ret til ytringsfrihed efter artikel 10. Der forelå heller ikke en krænkelse af Menneskeret-

tighedskonventionens artikel 3 om forbud mod umenneskelig eller nedværdigende behandling eller artikel 14 om forbud mod diskrimination.

5. Straf og andre retsfølger

Straffen for overtrædelse af § 197, stk. 1, er fængsel indtil 6 måneder. Strafferammen giver som udgangspunkt ikke mulighed for bødestraf.

Anklagemyndigheden skal i sager om overtrædelse af § 197, stk. 1, som udgangspunkt i førstegangstilfælde nedlægge påstand om betinget fængsel i 7 dage. Der henvises i den forbindelse til U. 2002.470 Ø.

Hvis forholdet er begået i gågade, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler, skal anklagemyndigheden i førstegangstilfælde som udgangspunkt nedlægge om en ubetinget fængselsstraf på 14 dage, jf. § 197, stk. 3.

Dette gælder

- når gerningsmanden er ansvarlig efter § 197, stk. 1, 1. pkt., 1. led, jf. stk. 2, (når gerningsmanden tigger et af steder, der er nævnt i stk. 2) og
- når gerningsmanden er ansvarlig efter § 197, stk. 1, 1. pkt. 2, led, jf. stk. 3 (når gerningsmanden tillader, at nogen under 18 år, der hører til den pågældendes husstand, tigger et af de steder, der er nævnt i stk. 2)

Hvis lovovertrædelsen er af organiseret karakter, herunder begået af flere i forening eller som led i omfattende kriminalitet, skal anklagemyndigheden som udgangspunkt nedlægge påstand om højere straf end 14 dages fængsel, jf. straffelovens § 81, nr. 2 og 3.

Det gælder efter omstændighederne også, hvis der er tale om personer, der kommer til Danmark med det formål at tigge de steder, der er nævnt i § 197, stk. 2.

Hvis der foreligger formildende omstændigheder, skal anklagemyndigheden nedlægge påstand om en lavere fængselsstraf.

Der henvises i det hele til de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1, i lovforslaget L 215 fremsat den 2. juni 2017.

6. Efter dom

6.1. Domme til Vidensbasen

Det skal overvejes, om dommen er egnet til at indgå i anklagemyndighedens Vidensbase.

En dom kan være egnet til Vidensbasen, hvis den belyser straffniveauet eller praksis for udvisning mv., eller hvis dommen belyser problemstillinger af generel/principiel betydning for retstilstanden.

Kun endelige domme må indsendes til Vidensbasen.

7. Love og forarbejder

- LBK nr. 1052 af 4. juli 2016 (straffeloven)
- Lov nr. 753 af 19. juni 2017 om ændring af straffeloven (skærpelse af straffen for utryghedsskabende tiggeri)

Retsplejeloven - seneste hovedlov

- LBK nr. 1257 af 13.10.2016

Relevante forarbejder

- 2016/1 LSF 2015, Forslag til lov om ændring af straffeloven (skærpelse af straffen for utryghedsskabende tiggeri)
- 2016/1 LSF 215, Ændringsforslag stillet den 14. juni 2017 til 3. behandlingen af forslaget

Rigsadvokaturen, den 11. februar 2022

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten